

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН”
(для бакалаврів)**

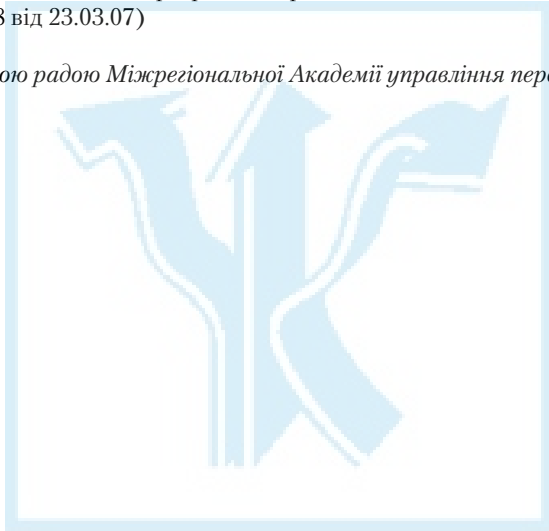
МАУП

Київ 2007

Підготовлено професором кафедри міжнародних відносин *І. А. Хижняком*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
(протокол № 8 від 23.03.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Хижняк І. А. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Історія міжнародних відносин” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2007. – 38 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст самостійної роботи з дисципліни “Історія міжнародних відносин”, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета самостійної роботи студентів — закріпити поняття і категорії історії міжнародних відносин, її принципи, логіку, структуру, методи, позиції структурно-системної методології, засвоєні на лекціях та семінарах курсу і навчитися практично застосовувати їх.

Основні завдання курсу:

- виклад історії міжнародних відносин ХХ — початку ХХІ ст. на засадах системно-структурного принципу;
- відмовлення від підходів до вивчення міжнародних відносин через призму зовнішньої політики СРСР або Комінтерну;
- імпульс до концептуального бачення та інтерпретації розвитку міжнародних відносин з позицій системності, заохочення студентів до самостійних роздумів про логіку та закономірності міжнародних відносин.

Для написання реферату студент повинен навчитися здійснювати пошук і аналіз відповідної літератури у фондах бібліотеки, мережі Інтернет тощо.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ з дисципліни “ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН”

Змістовий модуль І. “Українське питання” у системі міжнародних відносин, 1918–1922

Тема 1. Україна і базові складові Версальського порядку

План

1. Українське питання на Брест-Литовській конференції.
2. Визнання незалежності України Четверним союзом.
3. Ситуація в Україні після більшовицького жовтневого перевороту в Петрограді.
4. Питання про Західноукраїнську Народну Республіку.
5. Спроби укладення польсько-українського союзу проти більшовиків і реанімація радянської влади в Україні.

Література [3; 10–12; 18; 24; 26; 36; 38]

Ключові поняття і терміни

• Мир без анексій та контрибуцій• Центральна Рада• Холмська Русь, або Забужжя• Українська Народна Республіка (УНР)• Генеральний секретаріат УНР• Раднарком• Четверний союз• Всеукраїнський (Харківський) центральний виконавчий комітет• Центральні держави• Східна Галичина• Велика Злука	• ЦВК Української Радянської Соціалістичної республіки• народний секретаріат• гетьман П. Скоропадський• Директорія під головуванням В. К. Винниченка• головний отаман України С. Петлюра• Українська національна Рада на чолі з Є. Петрушевичем, Державний секретаріат, уряд• Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР)• Західне Поділля

Питання для самоконтролю

1. З якою метою почали використовувати претензії Центральної Ради країни Четверного союзу?
2. Коли було створено Центральну Раду?
3. Коли було проголошено Українську Народну Республіку?
4. Коли Центральною Радою було опубліковано III Універсал?
5. На які території для приєднання до України претендували лідери Центральної Ради?
6. Який варіант для продовження переговорів у Бресті обрав Л. Троцький?
7. Коли був підписаний країнами Четверного Союзу і Центральною Радою сепаратний мир і які були його умови?
8. Коли і де було проголошено створення Української Радянської Соціалістичної Республіки?
9. Коли і за яких обставин П. П. Скоропадський був проголошений Гетьманом Української Держави?
10. Коли і з якою метою було проголошено опозиційну до Скоропадського Директорію?
11. Якою була позиція Антанти до незалежної України?
12. Коли Скоропадський підписав акт про відмову від влади?
13. Коли було проголошено про створення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР)?
14. Коли було проголошено акт Великої Злуки?
15. Коли Центральна Рада ухвалила IV Універсал і який був його зміст?

16. Коли війська Пiлсудського захопили Киiв?
17. Коли наступ польських вiйськ було зупинено?
18. Коли Киiв був захоплений бiльшовиками?
19. Чому П. Скоропадський наважився на радикальну змiну зовнiшньополiтичної орієнтації?
20. Iсторичне значення спроб створення української державної незалежності.

Тести

1. 16 листопада 1917 р. Генеральний секретаріат Центральної Ради проголосив її:

- а) генерал-губернаторством України;
- б) Автономною Радянською Соціалістичною Республікою;
- в) повноважним представником Петроградського раднаркому в Україні;
- г) органом державної влади всієї України.

2. 24 листопада 1917 р. С. Петлюра, який очолював збройні сили нового режиму в Україні, заявив:

- а) Україна оголошується автономним формуванням, що підпорядковується Антанті;
- б) Україна оголошується незалежною державою, що підпорядковується країнам Четверного союзу;
- в) Україна оголошується незалежним соборним державотворенням;
- г) Центральна Рада не визнає повноважень Раднаркому в Петрограді та перебирає на себе ініціативу з формування нового центрального уряду.

3. На переговорах у Бресті делегація Центральної Ради пропонувала приєднати до України:

- а) частину території Прибалтики та Білорусії;
- б) усю територію колишнього Царства Польського, яке входило до складу царської Росії, а також більшість території Буковини;
- в) частину Холмської губернії (Холмську Русь, або Забужжя) та Австро-Угорські провінції Буковини і Східної Галичини;
- г) усю східну частину Австро-Угорської імперії, а також більшість території Польщі, що підпорядковуватиметься Центральній Раді.

4. 12 січня 1918 р. від імені країн Четверного союзу було заявлено:

- а) ми визнаємо Українську Радянську Соціалістичну Республіку як легітимну владу у країні;
- б) ми не вважаємо делегацію гетьмана Скоропадського єдиною повноважною владою у країні;
- в) наше визнання влади більшовицького уряду в Петрограді буде відтворено в мирному договорі;
- г) ми визнаємо українську делегацію як повноважне представництво самостійної Української Народної Республіки.

5. 11 грудня 1917 р. Перший всеукраїнський з'їзд рад у Харкові проголосив Україну:

- а) Автономною Радянською Республікою;
- б) країною більшовицьких Рад;
- в) республікою робітничих, солдатських і селянських депутатів;
- г) соціалістичною республікою більшовицьких Рад.

6. У березні 1918 р. Центральна Рада:

- а) оголосила про свій розпуск;
- б) з військами Антанти повернулася до Києва;
- в) з військами С. Петлюри повернулася до Києва;
- г) разом з австро-німецькими військами повернулася до Києва.

7. З'їзд хліборобів у Києві 29 квітня 1918 р. проголосив:

- а) С. Петлюру головою УНР;
- б) П. П. Скоропадського гетьманом Української Держави;
- в) створив опозиційний Скоропадському орган під головуванням В. К. Винниченка — Директорію;
- г) нову державну політику стосовно Антанти.

8. 24 грудня 1918 р. уряд Радянської Росії зробив офіційну заяву з приводу:

- а) визнання незалежності Української Держави;
- б) підтримки переїзду українського уряду з Харкова до Києва;
- в) проголошення радянської влади на всій території України;
- г) відмови від визнання незалежності Української Держави.

9. У грудні 1918 р. у Києві встановилася влада:

- а) німецьких окупаційних військ;
- б) гетьманщини П. П. Скоропадського;

- в) більшовиків;
- г) Директорії в особі С. Петлюри.

10. У жовтні 1918 р. у Львові було створено:

- а) Комуністичну партію Західної України (КПЗУ);
- б) владну структуру, підпорядковану Пілсудському;
- в) Українську національну раду;
- г) Директорію Східної Галичини.

11. 14 листопада П. Скоропадський наважився радикально змінити свою зовнішньополітичну орієнтацію, а саме:

- а) відкрив у Києві посольства Англії та Франції;
- б) здійснив офіційний візит до США;
- в) відправив у відставку уряд Ф. Лизогуба і проголосив “Грамоту” про майбутню всеросійську федерацію;
- г) надіслав телеграму генералу А. Денікіну, де повідомив про мету нового гетьманського уряду — відновлення єдності Росії.

12. Восени 1918 р. УНС почав шукати виходи:

- а) до урядів держав Антанти;
- б) до петроградського більшовицького уряду;
- в) до уряду США в пошуках економічної та фінансової допомоги;
- г) до уряду Австро-Угорщини з приводу Східної Галичини.

Тема рефератів

1. Центральна Рада і вихід України на міжнародну арену.
2. Українсько-російські відносини.
3. Відносини України з державами Антанти.
4. Україна і держави Четверного союзу. Брестський мир.
5. Дипломатична діяльність Української Держави гетьмана П. Скоропадського.

Питання для обговорення

1. Україна і Центральні держави.
2. Міжнародна політика Директорії УНР.
3. “Між двох сил” УНР: Росією і Антантою.

Змістовий модуль II. Зміна порядків у міжнародній системі 1945–1991 рр. Глобальні та регіональні аспекти детанту

Тема 2. Формування біполярної структури у глобальній системі міжнародних відносин

План

1. Ялтинсько-Потсдамський порядок у системі повоєнної біполярності світу.
2. Спроба створення загальносвітового порядку та її провал.
3. Створення основ світо економічного регулювання на завершальному етапі Другої світової війни. Бреттон-Вудська система.
4. Позиція Радянського Союзу стосовно Бреттон-Вудської системи.
5. Конференція в Сан-Франциско в 1945 р. і створення ООН.

Література [1; 2; 11; 14–16; 20; 21; 27; 29; 31; 32]

Ключові поняття і терміни	
<ul style="list-style-type: none">• багатополарна система• Вестфальське урегулювання (1648 р.)• біполярна система• “американський світ” (Pax Americana)• міжнародна ієрархія• “група восьми”• плюралізм міжнародно-політичного процесу• міжнародне співтовариство	<ul style="list-style-type: none">• структура плюралістичного, але однополарного світу• ялтинсько-потсдамський порядок• доктрина “розширення демократії”• постбіполярний міжнародний порядок• мальто-мадридський порядок• порядок глобальної спільності• “холодна війна”

Питання для самоконтролю

1. Етапи фактичного міжнародного влаштування світу.
2. Визначення етапів фактичного міжнародного влаштування світу.
3. Що означає “санітарний кордон навпаки”?
4. Яке значення надавали США побудові структур міжнародного економічного регулювання поряд із системою політичного регулювання?
5. Три основні ознаки післявоєнної ситуації в Європі.

6. Які інститути економічної стабілізації стали ключовими інструментами післявоєнної ситуації в Європі?
7. До якого важливого кроку вдався МВФ?
8. До якої системи закладів почали належати МБРР та МВФ?
9. Результат створення Бреттон-Вудської системи.
10. Коли було завершено розробку проекту остаточної редакції Статуту ООН?
11. Коли проект остаточної редакції Статуту ООН був вперше поданий на затвердження конференції?
12. Скільки країн було запрошено на конференцію в Сан-Франциско?
13. Які країни від СРСР були прийняті на правах держав — засновниць ООН?
14. Яка делегація від СРСР мала право вето в Раді безпеки ООН?
15. Де вперше найвище партійне керівництво ВКП(б) дало оцінку післявоєнній міжнародній ситуації?
16. Чому США не виявили поступливості в діалозі з Москвою щодо проблем обопільного торговельно-господарського співробітництва?
17. Чому радянське керівництво наприкінці 1945 р. відмовилось ратифікувати Бреттон-Вудські угоди?
18. Чому в 1946–1947 рр. СРСР так само відмовився від приєднання до ГАТТ?
19. До завершення Другої світової війни радянська дипломатія мала у своєму розпорядженні два важливих військово-політичних документи. Охарактеризуйте їх.
20. Якій організації в регулюванні післявоєнної системи воєнно-політичних відносин віддавали перевагу США?

Тести

1. Багатополярна система була сформована у часи:

- а) Віденського порядку;
- б) Паризького конгресу;
- в) “Європейського концерну”;
- г) Вестфальського врегулювання.

2. Під багатополярною структурою міжнародних відносин слід розуміти організацію світу, для якої характерна наявність:

- а) однієї або двох найвпливовіших держав;
- б) тільки трьох найвпливовіших держав;
- в) кількох (чотирьох або більше) найвпливовіших держав;
- г) не менше десяти найвпливовіших держав.

3. На політику Вашингтона впливають:

- а) два інших важливих суб'єкта міжнародної політики;
- б) один найважливіший суб'єкт міжнародної політики;
- в) не впливає жодний із важливих суб'єктів міжнародної політики;
- г) сім інших важливих суб'єктів міжнародної політики.

4. Необхідно враховувати поглиблення тенденцій до нарощування потенціалу таких світових центрів:

- а) Кореї, В'єтнаму, Канади та Мексики;
- б) Італії, Японії, Туреччини та Арабської Республіки Єгипет;
- в) Китаю, Індії, Росії та об'єднаної Європи;
- г) Бенілюксу, Бразилії, Аргентини та Саудівської Аравії.

5. У вітчизняній літературі було зроблено спробу назвати постбіполярний порядок Мальто-мадридським за такими даними:

- а) регулярними зустрічами на Мальті та в Мадриді представників “великої сімки”;
- б) створенням та Мальті та в Мадриді постійно діючих комісій із роззброєння;
- в) радянсько-американським саммітом на острові Мальта у грудні 1989 р. і мадридською сесією НАТО в липні 1997 р.
- г) розміщенням на Мальті та в Мадриді центрів з вивчення стану громадської думки в європейських країнах.

6. Створення наприкінці 60-х років особливого механізму попередження світової ядерної війни – “моделі конфронтаційної стабільності” – означало таке:

- а) заборону випробування ядерної зброї в усіх середовищах;
- б) підписання угоди про непоширення ядерної зброї;

- в) підписання угоди про контроль над крилатими ракетами малої та середньої дальності;
- г) негласні правила, що діяли в 1962–1991 рр., і чинили стримуючий вплив на міжнародну конфліктність глобального рівня. СРСР і США почали уникати ситуацій, які могли б спровокувати збройний конфлікт між ними.

7. Поняття “холодна війна” вживається у двох значеннях:

- а) як протистояння, де не застосовується ядерна зброя, і психологічна війна, що ведеться в постійному режимі;
- б) у широкому розумінні як синонім слова “конфронтація” для визначення всього періоду після Другої світової війни, і у вузькому — поняття, яке припускає поодинокий вид конфронтації, її найгострішу форму у вигляді протистояння на межі війни;
- в) коли відбувається напружена ідеологічна боротьба і сторони не мають наміру йти назустріч одна одній, а також нескінченний ланцюг взаємних обвинувачень;
- г) транзитна стадія для переходу до “гарячої війни” і відповідна форма обробки суспільної свідомості.

8. Для глобальної стратегії США в 40–50-х роках ХХ ст. стратегічне значення почало мати:

- а) наявність підводного флоту;
- б) наявність військово-повітряних сил;
- в) наявність великотоннажних лінійних кораблів;
- г) наявність захищеної армади авіаносців.

9. Для США вважалося найважливішим розташувати свої військові бази в таких регіонах:

- а) на Філіппінах, архіпелазі Бонін (Японія), острові Ньюфаундленд (Канада) в Ісландії, на Азарських островах (Португалія);
- б) на островах Фіджі, Антилських островах, Апеннінському півострові, в Австралії;
- в) у Норвегії, Швеції, на Гібралтарі та на Мальті;
- г) на Чорному морі, Середземному морі, у Магелановій протоці, зоні Панамського каналу.

10. З метою усунути з міжнародних відносин причини прояву зайвої агресивності, крім військових, США приділяло багато уваги таким проблемам:

- а) демографічним;
- б) економічним;
- в) екологічним;
- г) поширенню СНІДу.

11. У перші повоєнні десятиріччя США надавали особливого значення таким міжнародним структурам:

- а) політичного регулювання;
- б) військового регулювання;
- в) економічного регулювання;
- г) міждержавного регулювання.

12. Ключовими інструментами міжнародної економічної стабілізації є такі:

- а) “Форд фаундейшн”, “Карнегі черітебл траст” чи “Рокфеллер фаундейшн”;
- б) “Чейс Манхеттен Бенк”, “Нешнл бенк оф Америка”, “Централ Сіті Бенк”;
- в) МВФ, МБРР, ГАТТ;
- г) “Соні”, “Бритиш Петролеум”, “Галф Оіл”.

Темі рефератів

1. Основні геополітичні наслідки Другої світової війни.
2. Проблеми полярності пріоритетів у зовнішній політиці США.
3. Принципи зовнішньої політики СРСР.
4. Створення ООН як наслідок виникнення нового співвідношення сил.
5. “Холодна війна” і її вплив на міжнародні відносини.

Питання для обговорення

1. Історичне значення Бреттон-Вудської системи.
2. Значення статутної процедури прийняття рішень у межах ООН для зовнішньої політики СРСР.
3. Етимологічна та суттєва специфіка виникнення поняття “холодна війна”.

Тема 3. Структурне оформлення двоблокової системи (1950–1955 рр.)

План

1. Міжнародно-політична ситуація в Західній Європі в роки корейської війни.
2. Проблема повернення Німеччини до Європи.
3. Пожорсткішення підходів США до міжнародної політики.
4. Зародження західноєвропейської інтеграції і створення Європейського співтовариства (об'єднання) вугілля та сталі.
5. Проект створення єдиної європейської армії (План Плевена).
6. Підписання Боннського договору про припинення окупаційного статусу Німеччини і Празького договору про Європейське оборонне співтовариство.
7. Зміна політичного керівництва в СРСР.
8. Прийняття республіканською адміністрацією США концепції “відкидання комунізму”.

Література [1; 2; 5; 11; 15; 16; 31; 32; 34; 36; 39]

Ключові поняття і терміни	
<ul style="list-style-type: none"> • біполярний принцип • геополітична коаліція • військово-силовий виклик “осередкової коаліції” 	<ul style="list-style-type: none"> • європейська свідомість німецько-прусська, російсько-німецька • «історичний франко-німецький союз, “європеїзація”» • “прусський дух”, Рада Європи
<ul style="list-style-type: none"> • світова периферія • “особливі відносини” • життєві інтереси • союзницький блок і партнерські відносини 	<ul style="list-style-type: none"> • режим “канцлерської диктатури”, “демократура” • співробітництво повноважень • формування мережі наднаціональних органів • “великі виробничі центри”, “ризикова політика” • концепція “стримування”, “директиви РНБ-68” • нульова сума, тактика дзеркального реагування

Питання для самоконтролю

1. Вплив корейської війни на поляризацію міжнародних відносин.
2. Що могло б означати для країн Заходу формування геополітичної коаліції комуністичних країн — Китаю, Радянського Союзу та Північної Кореї?
3. Що могло б означати для комуністичних країн створення “осередкових” коаліцій прозахідних країн?

4. Чому англійські консерватори зберегли наступність стосовно політики лейбористів і не почали згортати соціальні програми?
5. Сутність першого сценарію звільнення ФРН від іноземної окупації.
6. Чи пішла б ФРН згідно з другим сценарієм на партнерські відносини з СРСР, позбувшись присутності на її території військ трьох західних держав?
7. Чи реальним вважалося б об'єднання Німеччини при одночасній реалізації на основі німецької національної ідеї політичного дистанціювання єдиної Німеччини як від СРСР, так і від західних країн?
8. Якій тактиці віддав перевагу німецький канцлер К. Аденауер?
9. Яким було ставлення США до німецької проблеми?
10. Що було основою французької політики в німецькому питанні?
11. Як розуміли позицію Франції до Німеччини в Лондоні?
12. Якою була роль ядерного фактора?
13. У чому полягала позиція У. Черчеля щодо обґрунтованості французьких побоювань відносно ФРН?
14. Чи були США схильні переоцінювати британський зовнішньополітичний потенціал?
15. Проти чого була спрямована критика сенатора-республіканця Дж. Маккарті?
16. Чим була “підігріта” кампанія “полювання на відьом”?
17. Що особливо занепокоювало керівництво США в той період?
18. Що викликало критику дій Дж. Кеннана з боку оточення Г. Трумена?
19. Який документ дістав назву “директива РНБ-68”?
20. Прибічником якого курсу був П. Нітце?

Тести

1. “Стримування” згідно з Дж. Кеннаном було для США:

- а) наступальним;
- б) антирадянським;
- в) антиєвропейським;
- г) оборонним.

2. “Стримування” згідно з П. Нітце було для США:

- а) менш активним і наступальним;
- б) нейтральнішим;

- в) балансуванням на межі війни;
- г) інтегративнішим.

3. Тактика “дзеркального реагування” – це:

- а) симетрична відповідь на кроки Радянського Союзу;
- б) асиметрична відповідь на кроки Радянського Союзу;
- в) конфронтаційна відповідь на кроки Радянського Союзу;
- г) кроки замирення у відповідь на дії Радянського Союзу.

4. Війна в Кореї так впливала на американську політику:

- а) стимулювала західноєвропейців збільшити кількісно склад своїх армій;
- б) зменшувала кількість американських контингентів в Європі;
- в) стимулювала патріотичні настрої і обмежувала владу адміністрації США;
- г) дозволяла президенту США направити в Європу чотири американські дивізії.

5. На початку 50-х років США переглянули політику до Іспанії через:

- а) присутність ВМФ СРСР;
- б) загрозу з боку країн соціалізму;
- в) розширення кордонів НАТО;
- г) бажання одержати на іспанській території місця базування для своїх ВПС на випадок бойових дій в Європі.

6. На початку 50-х років відбулося зближення США з Югославією з таких причин:

- а) США було необхідно закріпитися на Балканах;
- б) радянсько-югославський конфлікт створював для цього сприятливі умови;
- в) йшлося про прийняття Югославії до НАТО;
- г) передумови створення югославо-турецького союзу.

7. Головним прибічником “інтеграції” Франції з ФРН був:

- а) канцлер ФРН К. Аденауер;
- б) прем'єр-міністр Англії У. Черчилль;
- в) міністр закордонних справ Франції Робер Шуман;
- г) лідер СРСР Й. Сталін.

8. Ініціатором політики “економічної зброї” був:

- а) президент США Д. Ейзенхауер;
- б) канцлер ФРН К. Аденауер;
- в) лідер Югославії Й.-Б. Тіто;
- г) генеральний комісар планування у французькому уряді Ж. Монне.

9. До складу Європейського об'єднання вугілля і сталі увійшла така кількість країн:

- а) п'ять;
- б) шість;
- в) чотири;
- г) дев'ять.

10. Ініціатором створення Європейського оборонного співтовариства був:

- а) прем'єр-міністр Франції Р. Плевен;
- б) прем'єр-міністр Великої Британії У. Черчилль;
- в) головнокомандувач ЗС НАТО в Європі генерал Д. Ейзенхауер;
- г) начальник штабу ЗС Західного Союзу фельдмаршал Б. Монтгомері.

11. Потенційними учасниками ЄОВС була така кількість країн-членів ЄОВС:

- а) п'ять;
- б) чотири;
- в) шість;
- г) сім.

12. Визначальною постаттю у сфері зовнішньої політики Радянського Союзу після смерті Й. Сталіна став:

- а) Г. Маленков;
- б) Л. Берія;
- в) М. Хрущов;
- г) М. Суслов.

Тема рефератів

1. Прийняття республіканською адміністрацією США концепції “відкидання комунізму”.
2. Початок десталінізації у Східній Європі та антиурядові виступи 1953 р. у НДР.

3. Початок мирного дипломатичного наступу СРСР.
4. Активізація національно-визвольних процесів на периферії міжнародної системи.
5. Американська доктрина “доміно”.

Питання для обговорення

1. Падіння монархії в Єгипті.
2. Китайсько-індійський компроміс у Тибеті (квітень 1954 р.).
3. Ескалація в’єтнамського конфлікту.

**Тема 4. Поновлення біполярної конфронтації
(1980–1985 рр.)**

План

1. Зовнішньополітичні стратегії СРСР та США.
2. Афганське питання в міжнародних відносинах.
3. Польська криза.
4. Радянсько-американські відносини після зміни адміністрації (Дж. Картера) у США.
5. Фолклендська криза.
6. Розміщення американських ракет середньої дії в Європі та кульмінація радянсько-американського протистояння.
7. Доктрина “нового глобалізму” у США.
8. Зміна керівництва в СРСР і поновлення діалогу із Заходом.

Література [5; 11; 14; 15; 17; 19; 20; 22; 23; 25; 27; 33; 36; 37]

Ключові поняття і терміни	
<ul style="list-style-type: none"> • “гегемонізм” • “в’єтнамський синдром” • відмова від концепції “світової революції” і орієнтація на ідею “соціалістичного інтернаціоналізму” • “єврокомунізм” • “розхитування капіталізму зсередини” • “активно-оборонна” зовнішня політика • розуміння керівництвом США необхідності “захисту інтересів свободи і демократії” • “нафтові шоки” 1973–1974 рр. та 1989–1990 рр. • створення “контр-осі” (США, Пакистан, Китай, Саудівська Аравія) • “нова ядерна стратегія” США 	<ul style="list-style-type: none"> • концепція “гнучкого реагування” • “помилкова віра в розрядку” • терпимість до “антисоціалістичних елементів” • профоб’єднання “Солидарність” • “чужий націоналізм” • міжамериканський договір про взаємну допомогу “пакт-Ріо” • “позаконтинентальна агресія” • “євроракети” та варіант “абсолютного нуля” • програма стратегічної оборонної ініціативи (СОІ)

Питання для самоконтролю

1. Сутність запропонованого СРСР варіанта “абсолютного нуля”.
2. Сутність програми стратегічної оборонної ініціативи.
3. Що означала для США відмова від доктрини “взаємно гарантованого знищення”?
4. Якою була відповідь СРСР на розміщення американських ракет у Західній Європі?
5. Значення ходу у відповідь “Тайфун” проти “Трайденту”.
6. Суттєві характеристики доктрини “неоглобалізму”.
7. Як треба було розуміти готовність США протистояти “світовому комунізму” одночасно в будь-якому регіоні світу?
8. Яким було головне спрямування доктрини “неоглобалізму”?
9. Чому США допомагали “контрас” у Нікарагуа?
10. Які були наслідки для внутрішньополітичної життєдіяльності США скандалу “Іран – контрас”?
11. Чи була розроблена в СРСР комплексна програма виходу із кризової ситуації?
12. Яке значення мав візит М. С. Горбачова до Великої Британії в 1985 р. для поліпшення відносин між Сходом і Заходом?
13. Який політичний резонанс мала парадна промова М. С. Горбачова побудувати загальний “європейський дім”?
14. Історичне значення зустрічі М. С. Горбачова і Р. Рейгана в Женеві в листопаді 1985 р.
15. Якою мірою оперативною для радянського керівництва була доктрина “соціалістичного інтернаціоналізму”?
16. На що робили ставку США, щоб завоювати позиції світового лідера?
17. Чому “нафтові шоки” 1973–1974 рр. та 1979–1980 рр. суттєво позначились на США, Японії та країнах Західної Європи?
18. Базові положення “доктрини Картера”.
19. Які позиції були зафіксовані в секретній президентській директиві № 59 від 25 липня 1980 р. щодо “нової ядерної стратегії” США?
20. В яких країнах Латинської Америки США здійснювали інтервенцію у відповідь на доктрину неоглобалізму.

Тести

1. Президент США Дж. Картер 4 січня 1980 р. звернувся до сенату з пропозицією відкласти розгляд такого договору:
 - а) ОСО-1;
 - б) СОІ;
 - в) СНО-1;
 - г) ОСО-2.
2. Відповідно до доктрини Картера спроба кожної держави може бути сприйнята як зазіхання на інтереси США, якщо вони заважають встановити контроль:
 - а) над регіоном Середземного моря;
 - б) над азійсько-тихоокеанським регіоном;
 - в) над регіоном Індійського океану;
 - г) над регіоном Перської затоки.
3. У секретній президентській директиві № 59 від 25 липня 1980 р. були викладені основні положення “нової ядерної стратегії” США, яка полягала в такому:
 - а) не зазнати поразки в ядерній війні;
 - б) стати наймогутнішою державою у світі;
 - в) завдати нищівного удару по СРСР;
 - г) перемогти в ядерній війні.
4. Польща не була країною з найкращим добробутом серед країн “соціалістичного табору”, через що було відправлено у відставку першого секретаря ЦК ПОРП:
 - а) Едварда Герека;
 - б) Антоніна Новотного;
 - в) Войцеха Ярузельського;
 - г) Владіслава Гомулку.
5. Конфлікт у Польщі погрожував перерости в найгостріші форми і 12 грудня 1981 р. уряд увів у країні:
 - а) комендантську годину;
 - б) надзвичайний стан;
 - в) окупаційний стан;
 - г) військовий стан.

- 6. У 1983 р. за вирішення конфлікту в Польщі мирним шляхом Нобелівської премії був удостоєний:**
- а) Станіслав Кая;
 - б) Збігнев Бжезинський;
 - в) Лех Валенса;
 - г) Янош Міхнек.
- 7. Виступаючи 8 червня 1982 р. перед британським парламентом, президент США Р. Рейган буквально закликав Захід до “хрестового походу” проти:**
- а) міжнародного комуністичного і робітничого руху;
 - б) світового соціалізму;
 - в) країн соціалістичної співдружності;
 - г) комунізму.
- 8. “Наступальний глобалізм” США у військово-політичній сфері виявлявся у формі наміру:**
- а) досягти стратегічної рівноваги з СРСР;
 - б) стимулювати новий етап гонки озброєнь;
 - в) не підписувати з СРСР жодних угод з приводу розгортання нового етапу гонки озброєнь;
 - г) зруйнувати стратегічну рівновагу і змінити співвідношення сил на користь США.
- 9. Р. Рейган 18 листопада 1981 р. виступив з пропозицією обмежити ядерні озброєння шляхом відмови:**
- а) від розміщення ракет “Онест Джон” та “Сперроу”;
 - б) від розміщення гармат, які стріляють з ядерними боєголовками “Дейві Крокет”;
 - в) від розміщення ракет “Трайдент”;
 - г) від розміщення ракет “Першинг-2” та крилатих ракет.
- 10. Для Лондона конфлікт на Фолклендах був не просто територіальною суперечкою, а справою:**
- а) підтвердити свій статус колоніальної наддержави;
 - б) довести, що Велика Британія і дотепер “королева морів”;
 - в) стратегічних інтересів далеко за межами національних кордонів;
 - г) захистити честь нації і заперечити твердження про перетворення “Великої Британії” на “Малу Англію”.

11. Щодо дипломатії для США фолклендська криза виявилась серйозною проблемою через таке:

- а) Велика Британія не була союзником США;
- б) США не були пов'язані з Аргентиною іншими договорами;
- в) США виступили на боці Аргентини;
- г) США були пов'язані з Аргентиною “пактом-Ріо”, договором про взаємодопомогу від 1947 р.

12. У результаті “пакт-Ріо” виявився таким:

- а) історично адекватним і своєчасним;
- б) історично невідповідним і застарілим;
- в) США погодились підтримати союзників;
- г) зміг попередити “позаконтинентальну” агресію.

Тема рефератів

- 1. Афганське питання в міжнародних відносинах.
- 2. Всесвітня криза заборгованості.
- 3. “Стратегія санкцій”.
- 4. Виникнення центральноамериканського конфлікту і його інтернаціоналізація.
- 5. Ірано-іракська війна (вересень 1980 р.).

Питання для обговорення

- 1. Спроба створити американо-китайський квазісоюз.
- 2. Загострення конфліктів навколо ОВП у Лівані та Сирії.
- 3. Становлення політики “рівновіддаленості” у КНР.

Тема 5. Розпад Ялтинсько-Потсдамського порядку (1986–1991 рр.)

План

- 1. Доктринальні засади нової зовнішньополітичної стратегії Радянського Союзу.
- 2. Радянсько-американські відносини у військово-політичній галузі та підписання Вашингтонського договору про ракети середньої і меншої дії.
- 3. Міжнародне врегулювання ситуації навколо Афганістану.
- 4. Завершення Віденської зустрічі НБСЄ і зміна політики СРСР стосовно прав людини.
- 5. “Доктрина невтручання” М. С. Горбачова.
- 6. Антикомуністичні революції у країнах Східної Європи.

7. Об'єднання Німеччини.
8. Розпад ОВД.
9. Московський договір про скорочення стратегічних наступальних озброєнь (СНО-1).

Література [1; 2; 5; 15; 16; 31; 33; 36; 38; 39]

Ключові поняття і терміни	
<ul style="list-style-type: none"> • теза про однакову безпеку • концепція “нового політичного мислення” • пріоритет загальнолюдських цінностей 	<ul style="list-style-type: none"> • “доктрина невтручання” М. С. Горбачова • Офіційне оголошення на Мальті про завершення “холодної війни” між СРСР і США
<ul style="list-style-type: none"> • деідеологізація міжнародних відносин • формула “глобального нуля” • договір про ліквідацію ракет середньої та меншої дії (РСМД) радіуса дії 500–5500 км • “воєнна розрядка” • “системна трансформація СРСР” через демократизацію • радикально-реформістська опозиція • націоналістична опозиція 	<ul style="list-style-type: none"> • руйнування “берлінської стіни” (09.11. 89) • “оксамитова революція” у Чехословаччині • формула “два плюс чотири” • розпуск ОВД 01.07.91 • підписання на самміті 30–31.07.91 Договору СНО-1 • “правила заліку” на важких бомбардувальниках

Питання для самоконтролю

1. Де була вперше проголошена теза про “однакову небезпеку”?
2. Складовими якої концепції стали положення про пріоритет загальнолюдських цінностей, і деідеологізація міжнародних відносин?
3. Серед загальнолюдських цінностей яка була проголошена пріоритетною?
4. Коли було досягнуто принципової домовленості між СРСР і США про вирішення проблем щодо ракет середньої дії та крилатих ракет на основі формули “глобального нуля”?
5. Коли і хто підписав Договір про ліквідацію ракет середньої і меншої дії (РСМД)?
6. У травні 1986 р. хто з лідерів афганського керівництва поступився посадою?
7. Коли і де були підписані п'ять окремих, але взаємопов'язаних угод з афганського питання?

8. Коли було завершено виведення радянських військ з території Афганістану?
9. Коли, де і ким було проголошено програму скорочення збройних сил СРСР?
10. Що означала незворотність “системної трансформації Радянського Союзу” через демократизацію?
11. З яких причин Радянський Союз вперше погодився з принципом пріоритетності міжнародного права щодо внутрішнього законодавства СРСР?
12. На яких нарадах НБСЄ загальногуманітарна, правозахисна та правоохоронна теми стали предметом подальших обговорень?
13. Три основних типи опозиції, що протистояли М. С. Горбачову?
14. Які настрої почали посилюватись на просторі СРСР та Східної Європи?
15. Коли і чому радянське керівництво дійшло висновку про недоцільність фінансування військової організації ОВД?
16. З яких причин радянське керівництво перестало вважати себе відповідальним за збереження влади комуністичних урядів у східноєвропейських країнах?
17. На який хронологічний період припадає практичне завершення антикомуністичних трансформацій у Східній Європі?
18. Коли і між ким було досягнуто принципової домовленості про об'єднання Німеччини?
19. За якою формулою відбувалось об'єднання Німеччини (з розгорнутим поясненням)?
20. Коли було досягнуто загальної домовленості про припинення діяльності військової організації Варшавського договору?

Тести

1. **Упровадження тези про однакову безпеку було офіційно зафіксовано у документах:**
 - а) засідань сесії Ради НАТО;
 - б) засідань Конгресу США;
 - в) НБСЄ;
 - г) XXVII з'їзду КПРС.

2. Заклик до деідеологізації міжнародних відносин фактично було проголошено на такому форумі:

- а) Х з'їзді КПК;
- б) всесвітньому форумі миролюбних сил;
- в) XXVII з'їзді КПРС;
- г) лондонській сесії ради НАТО (липень 1990 р.).

3. Принципової домовленості про вирішення проблеми ракет середньої дії та крилатих ракет на основі формули “глобально-го нуля” було досягнуто на такому рівні:

- а) міністрів закордонних справ країн НАТО;
- б) міністрів оборони країн НАТО та ОВД;
- в) глав держав на НБСЕ;
- г) міністрів закордонних справ СРСР та США.

4. Договір про РСМД підписали:

- а) Л. І. Брежнєв і Дж. Картер;
- б) Ю. В. Андропов та Р. Рейган;
- в) М. С. Горбачов та Дж. Буш (старший);
- г) Б. М. Єльцин та Б. Клінтон.

5. Події в СРСР, пов'язані з політикою “перебудови”, найбільше занепокоювали:

- а) НДР;
- б) Румунію;
- в) ЧССР;
- г) Польщу.

6. Про завершення “холодної війни” було офіційно проголошено на такій зустрічі:

- а) у Відні 1979 р. між Л. І. Брежнєвим і Дж. Картером;
- б) у Москві 1972 р. між Л. І. Брежнєвим і Р. Ніксоном;
- в) у Вашингтоні 1997 р. між Б. М. Єльциним та Б. Клінтоном;
- г) на Мальті 1989 р. між М. С. Горбачовим та Дж. Бушем (старшим).

7. Ініціатива розпочати процес об'єднання Німеччини за формулою “два плюс чотири” належала:

- а) Франції;
- б) ФРН;

- в) СРСР;
- г) США.

8. Зовнішні аспекти об'єднання Німеччини були врегульовані так:

- а) підписанням 12 вересня 1990 р. у Москві Договору про остаточне врегулювання стосовно Німеччини міністрами закордонних справ двох німецьких держав, СРСР, США, Великої Британії і Франції;
- б) підписанням 3 жовтня 1990 р. рішення про об'єднання Німеччини в Берліні главами обох німецьких держав;
- в) підписанням 22 серпня 1990 р. рішення про об'єднання Німеччини Народною палатою НДР у Дрездені;
- г) у травні 1990 р. новим урядом НДР на чолі з Лотаром де Мез'єром у Берліні.

9. За заслуги у справі зміцнення миру Нобелівської премії за 1990 р. був удостоєний:

- а) Г. Коль;
- б) Ф. Міттеран;
- в) М. Тетчер;
- г) М. С. Горбачов.

10. Президентом РРФСР був обраний:

- а) М. С. Горбачов у 1989 р.;
- б) Є. К. Лігачов у 1990 р.;
- в) Б. М. Єльцин у 1991 р.;
- г) Л. М. Кравчук у 1991 р.

11. Договір про скорочення стратегічних наступальних озброєнь (СНО-1) був підписаний:

- а) Б. М. Єльциним і Дж. Бушем у січні 1994 р.;
- б) М. С. Горбачовим і Дж. Бушем у липні 1991 р.;
- в) Л. І. Брежньєвим і Дж. Картером у липні 1978 р.;
- г) В. В. Путіним і Дж. Бушем (молодшим) у вересні 2004 р.

12. В основу “шенгенського процесу” було покладено:

- а) угоду про поступову відміну перевірок на внутрішніх кордонах 1985 р.;
- б) вимоги до видачі шенгенської візи без обмежень;

- в) конвенцію між Францією і країнами Бенілюксу 1990 р.;
- г) угоду між Британією і Ірландією, що залишилась без змін.

Теми рефератів

1. Підписання Шенгенської конвенції.
2. Спроба державного перевороту в СРСР.
3. Розвал СРСР і створення СНД.
4. Розпад Югославії.
5. Інтервенція США в Панамі (грудень 1989 р.).

Питання для обговорення

1. Антикомуністичні “революції” у країнах Східної Європи.
2. Нормалізація відносин між СРСР і КНР.
3. Завершення Віденської зустрічі НБСЕ (січень 1989 р.).

**Змістовий модуль III. Глобальні проблеми сучасності
в міжнародних відносинах**

Тема 6. Розпад біполярної структури (1991–1996 рр.)

План

1. Криза та реформи у країнах Центральної і Східної Європи.
2. Трансформація відносин СРСР – США і підписання Договору СНО-2.
3. Становлення СНД і питання забезпечення безпеки на його просторі.
4. Укладення Маастрихтського договору і створення Європейського Союзу.
5. Американська концепція “розширення демократії”.
6. Підготовка до розширення НАТО.

Література [1; 2; 5; 11; 16; 31; 36–39]

Ключові поняття і терміни	
1	2
<ul style="list-style-type: none"> • розпад “соціалістичного табору” • “перехідні країни” • лібералізація ціноутворення і зовнішньої торгівлі 	<ul style="list-style-type: none"> • ідея “демократичної солідарності” Росії і США • СНО-2, START II • розширення НАТО на схід

1	2
<ul style="list-style-type: none"> • приватизація державної власності • “особлива економічна політика” Я. Кадара • “ядерний спадок” СРСР • “кодекс поведінки” Росії • “квасісоюз” між Росією і США 	<ul style="list-style-type: none"> • Договір про колективну безпеку в Ташкенті • “режим мобілізаційної готовності” • засвоєння “східноєвропейського ресурсу” • Договір про Європейський Союз. Маастрихтський договір • “Петербергська декларація”

Питання для самоконтролю

1. Яку з країн Східної Європи можна вважати взірцем проведення реформ?
2. В якій країні Східної Європи реформи здійснювались найшвидше?
3. Країни, включені в першу і другу групу за ступенем готовності вступу до Європейського Союзу.
4. Коли президент Росії Б. М. Єльцин здійснив свій перший візит до США і якою була його головна мета?
5. Що таке “новий союз партнерів”?
6. Охарактеризуйте Декларацію про нові відносини РФ і США.
7. Як слід розглядати у Вашингтонській хартії 1992 р. положення про “неподільність” безпеки Північної Америки і Європи?
8. Значення першої частини хартії.
9. В який спосіб слід визначати російсько-американські відносини у 90-х роках ХХ ст.?
10. Місце поправки “Джексона – Веніка” 1974 р. у нових відносинах між РФ і США.
11. Охарактеризуйте договір СНО-2 (START-II).
12. Коли було утворено СНД і які держави увійшли туди?
13. Де була розташована столиця СНД і чому?
14. Охарактеризуйте Ташкентський договір від 15 травня 1992 р.
15. Визначення поняття “режим мобілізаційної готовності”.
16. Який був результат роботи Європейської Комісії щодо модернізації інтеграційних механізмів Європейського співтовариства?
17. Значення Маастрихтського договору про Європейський Союз.
18. Коли було ратифіковано Маастрихтський договір?

19. Що означає орієнтація дії адміністрації Б. Клінтона в напрямі “демократичного транзиту”?
20. Визначення суттєвих характеристик концепції “розширення демократії”.

Тести

1. Розпад ОВД та Радянського Союзу спонукав країни НАТО:

- а) розпустити свою військову організацію і трансформувати альянс у переважно політичну структуру;
- б) не розпускати свою військову організацію і не трансформувати альянс у переважно політичну структуру;
- в) скоротити наступальні функції і розширити захисні;
- г) розширити наступальні функції і скоротити захисні.

2. З 1995 р. до співробітництва з НАТО почала повертатись Франція:

- а) вона повернулась у військову структуру НАТО і стала членом комітету його військового планування;
- б) вона не повернулась у військову структуру НАТО і не стала членом комітету його військового планування;
- в) вона звернулась до керівництва НАТО про залучення до лав альянсу країн Східної Європи, які раніше входили до ОВД;
- г) вона не звернулась до керівництва НАТО про залучення до лав альянсу країн Східної Європи, які раніше входили до ОВД.

3. Демарш Росії з приводу розширення НАТО на схід був пов'язаний:

- а) неприйняттям рішення про розширення НАТО;
- б) прийняттям рішення про розширення НАТО;
- в) сповільненні рішення про розширення НАТО;
- г) не дав змоги прийняти рішення про розширення НАТО.

4. Зазначити, чи сподівалася Росія, що участь східноєвропейських країн у програмі “Партнерство заради миру” (ПМЗ) буде заміною їх участі в повноправному членстві в НАТО:

- а) сподівалась;
- б) не сподівалась;
- в) сподівалась, деякою мірою;
- г) замість них до програми ПМЗ приєдналась Росія.

5. Результатом сесії ради НАТО у Брюсселі 10 грудня 1996 р. було:

- а) санкціоновано заходи підготовки до розширення альянсу;
- б) затверджено графік організаційних заходів розширення альянсу;
- в) згорнуто заходи підготовки до розширення альянсу;
- г) вироблено заходи щодо залучення Росії до НАТО.

6. “Півтораполярність” після розпаду СРСР встановилась на період:

- а) перших п'яти-шести років;
- б) перших двох-трьох років;
- в) першого року;
- г) першого десятиріччя.

7. “Гуманітарну інтервенцію” слід розглядати:

- а) як двостороннє невтручання в конфлікт третіх країн з гуманітарних міркувань;
- б) як коаліційне втручання в конфлікт третіх країн з гуманітарних міркувань;
- в) як невтручання в конфлікт третіх країн з гуманітарних міркувань;
- г) як багатостороннє збройне втручання в конфлікт третіх країн з гуманітарних міркувань.

8. Після падіння комуністичних режимів у країнах Східної Європи почались процеси трансформації і їх почали називати:

- а) посткомуністичними країнами;
- б) постсоціалістичними країнами;
- в) прокапіталістичними країнами;
- г) перехідними країнами.

9. За ступенем готовності вступити до Європейського Союзу східноєвропейські країни поділялись на:

- а) загони;
- б) частини;
- в) ешелони;
- г) групи.

10. В американській і російській елітах йшли дебати з приводу:

- а) неможливості політичного зближення;
- б) можливості прийняття статус-кво між країнами;
- в) можливості підписання угоди про взаємобезпеку;
- г) про припустимі межі російсько-американського зближення.

11. “Квазісоюз – це:

- а) тоталітарний союз;
- б) консенсусний союз;
- в) арбітражний союз;
- г) “незавершений” союз.

12. Зазначте, чи набрала чинності домовленість про надання США і Росії режиму найбільшого сприяння:

- а) не набрала;
- б) набрала на необмежений термін;
- в) режим був наданий терміном на один рік;
- г) домовленість було відхилено.

Теми рефератів

1. Утворення і діяльність СНД.
2. Розвал “соціалістичного табору” і розпуск ОВД та РЕВ.
3. Підписання і реалізація Договорів СНО-1 і СНО-2.
4. Проблеми розширення ЄС у 90-ті роки.
5. Трансформація НАТО.

Питання для обговорення

1. Проблема ядерного спадку СРСР.
2. Становлення СНД і проблема забезпечення безпеки на його просторі.
3. Проблеми НАТО і Європейська безпека.

***Тема 7. “Плюралістична однополярність”
(1997 р. – початок XXI ст.)***

План

1. Глобалізація і переростання міжнародних відносин у систему світополітичних відносин.
2. Перша черга розширення НАТО.
3. Нормалізація російсько-українських відносин.

4. Конфлікт у сербському краї Косово і друга інтервенція НАТО на Балканах.
5. Створення нових угруповань на просторі СНД.
6. Модифікація договору про звичайне озброєння в Європі.
7. Вересневі події 2001 р. у США і виникнення транснаціональної загрози тероризму.
8. Питання про “трансформацію” НАТО і підготовка другої черги його розширення.

Література [1; 2; 11; 15–17; 31; 33; 36; 37; 39]

Ключові поняття і терміни	
<ul style="list-style-type: none"> • глобалізація • випереджаюче становлення нового типу світосприйняття • транснаціоналізація 	<ul style="list-style-type: none"> • “гуманітарні інтервенції” • новий стан міжнародної системи • антиглобалісти і альтерглобалісти
<ul style="list-style-type: none"> • переростання традиційних міжнародних відносин у світову політику • система відносин нового типу • інституціональна трансформація • “природження ресурсу стійкого розвитку” • фінансовий дефолт • рада “Росія – НАТО” • стратегічна концепція НАТО • “кримське питання” • Дейтонські угоди з Боснії • “проблема Косово” 	<ul style="list-style-type: none"> • “червоні бригади” • “альтернативна глобалізація” • поширення зони стратегічної відповідальності альянсу на Схід • “фінансові піраміди” • “вакуум влади” • “визвольна армія Косово” • “резолуція № 1199 Ради Безпеки ООН” про прийняття “додаткових заходів” для забезпечення миру • “угода в Рамбуїє” • “місія В. С. Чорномірдіна” • “петля Примакова” • “імперські субсидії” • Договір ДОВСЕ • “близнюки” корпуси ВТО

Питання для самоконтролю

1. Коли ісламський радикалізм набув найзагрозливіших форм?
2. Хто проживав в Афганістані, контролював уряд талібів і звідти керував терористичною організацією “Аль Каїда”?
3. Хто був незадоволений політикою США щодо Росії, називаючи її “м’якою”?
4. Які країни були головними союзниками США проти талібів?
5. Які рішення були прийняті на конференції афганських сторін у Бонні у грудні 2001 р.?

6. Типологічно новий тип загрози — транснаціональний тероризм.
7. Течії у дискусії про “трансформацію” НАТО.
8. Який принцип дії сил НАТО було визнано пріоритетним?
9. Що означають “особливі відносини” Росії з НАТО?
10. Що таке “плюралістична однополярність”?
11. “Стратегія залучення”, яку використовує дипломатія США.
12. Тактика “нав’язаного консенсусу”, яку використовує дипломатія.
13. Охарактеризуйте тенденції, які зумовили виникнення нового стану міжнародної системи.
14. Що таке “глобалізація”?
15. Негативні аспекти транснаціоналізації для національної безпеки.
16. Що сприяло переростанню традиційних міжнародних відносин у світову політику?
17. Нова фаза розвитку міжнародних відносин.
18. Чи “однополярний” сучасний світ?
19. Новий інструмент міжнародного регулювання у вигляді “гуманітарних інтервенцій”.
20. В якій галузі виявились об’єктивні закономірності розвитку планетарної соціальної системи?

Тести

1. У другій половині 90-х років з уламків біполярності почав формуватись новий порядок під пріоритетним впливом:

- а) НАТО;
- б) Росії;
- в) США;
- г) Європейського Союзу.

2. Почав створюватись новий міжнародний порядок і формула заповігання “фронтальних суперечностей” стала дипломатією:

- а) європейською;
- б) російською;
- в) китайською;
- г) США.

3. Міжнародний порядок у 90-ті роки ХХ ст. по суті виявився однополярним, але за формою він був лідерством:

- а) однієї держави;
- б) групи держав (“вісімки”);
- в) країн НАТО;
- г) країн Європейського Союзу.

4. Негативні тенденції транснаціоналізації для національної безпеки повною мірою виявились:

- а) під час боснійської кризи;
- б) під час здійснення США операції в Іракові: “Шок та трепет”;
- в) під час трагедії у США 11 вересня 2001 р.;
- г) під час вибухів будинків у Москві в 2000 р.

5. Прийнявши рішення про поширення зони своєї відповідальності на схід, країни НАТО були стурбовані можливістю:

- а) погіршення відносин з Росією;
- б) покращення відносин з Росією;
- в) втратити Росію як союзника;
- г) втратити позитив у відносинах між країнами ЄС.

6. Виступючи проти розширення НАТО на схід, Москва:

- а) не мала можливості опиратися цьому процесу;
- б) мала можливість опиратися цьому процесу;
- в) шукала союзників серед країн — членів НАТО;
- г) шукала союзників серед країн СНД.

7. У Росії проти курсу президента Б. Єльцина зростала опозиція, а Захід:

- а) уникав завдавати ударів по престижу президента;
- б) не уникав можливості завдати удар по престижу президента;
- в) закликав Держдуму Росії завдавати ударів по престижу президента;
- г) наполягав на проведенні дострокових виборів президента.

8. Крим увійшов до складу Української РСР за розпорядженням:

- а) Й. Сталіна у 1945 р.;
- б) Л. Брежнєва у 1971 р.;
- в) М. Хрущова у 1954 р.;
- г) В. Леніна у 1918 р.

9. Підписання Дейтонських угод виявило:

- а) силу міжнародних позицій Сербії;
- б) підтримку Косовських албанців з боку НАТО;
- в) приєднання Боснії до Албанії;
- г) слабкість міжнародних позицій Сербії.

10. Після поразки в Косово Президент СРЮ С. Милошевич висунув свою кандидатуру для обрання президентом:

- а) Словенії;
- б) Боснії та Герцеговини;
- в) Албанії;
- г) Сербії.

11. Після початку знищення в 1991 р. бандитських формувань у Чечні російське керівництво потребувало:

- а) концентрації бойової техніки;
- б) підтримки опозиції в налагодженні внутрішньої ситуації в республіці;
- в) скорочення збройних сил у зоні конфлікту;
- г) оснащення контингенту збройних сил стратегічними бомбардувальниками.

12. У листопаді 1999 р. у Стамбулі відбувся саміт країн — учасниць ДОВСЕ, де Росія підтвердила свої зобов'язання:

- а) розташувати свої бази на території Грузії і збільшити кількість бойової техніки;
- б) вивести бази із Грузії і скоротити чисельність бойової техніки;
- в) створити нові військові бази на території Абхазії;
- г) створити нові військові бази на території Аджарії.

Теми рефератів

1. Співробітництво малих і середніх країн у Південно-Східній Європі в 90-ті роки ХХ ст.
2. Панамериканські інтеграційні тенденції.
3. Поглиблення російсько-китайського співробітництва і створення Шанхайської організації співробітництва (ШОС).
4. Конфлікт у Східному Тиморі.
5. Загострення курдського питання в Іракові та Туреччині.

Питання для обговорення

1. “Чеченське питання” у російсько-грузинських відносинах.
2. Спроба створення основ палестинської державності та її провал.
3. Фактор ісламського екстремізму в ситуації на Близькому Сході.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

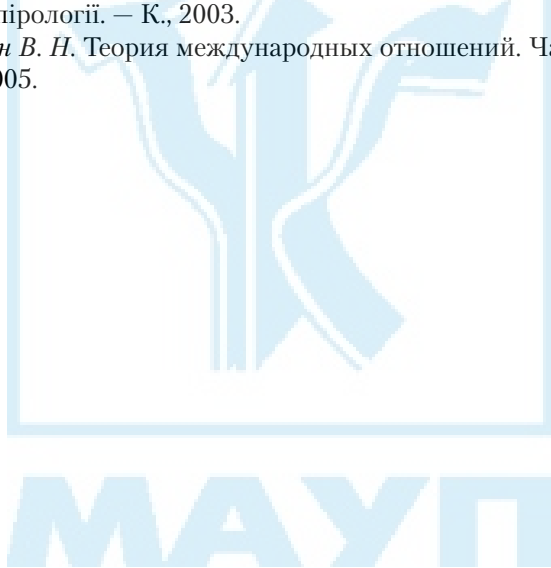
1. *Барановский В. Г.* Европа: формирование новой международной политической системы // *Мировая экономика и международные отношения.* — 1990. — № 9.
2. *Бжезинский З.* Великая шахматная доска. — М., 1998.
3. *Брестский мир.* — М., 1992.
4. *Венгрия 1956 года.* Очерки исторического кризиса. — М., 1993.
5. *Гаджиев К.* От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // *Мировая экономика и международные отношения.* — 1993. — № 7.
6. *Дипломатический словарь:* В 3 т. — 4-е изд. — М., 1984–1986.
7. *Дипломатія сучасної України:* Енцикл. довідник. — К., 1997.
8. *Документы и материалы кануна Второй мировой войны. 1937–1939:* В 2 т. — М., 1981.
9. *Документы внешней политики. 1939.* — М., 1992. — Т. 22. — Кн. 1, 2.
10. *Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917–1945) /* Сост. И. Л. Ахтамян. — М., 1986.
11. *Дюрозель Ж. Б.* Історія дипломатії з 1919 року до наших днів. — К., 1995.
12. *Илюхина Р. М.* Лига Наций 1919–1934. — М., 1982.
13. *История дипломатии.* — М., 1965. — Т. 3. — Гл. 1; 1975. — Т. 4. — Гл. 1.
14. *История международных отношений и внешней политики СССР.* — М., 1986. — Т. 1. — Гл. 3.
15. *История международных отношений и внешней политики СССР:* В 3 т. — М., 1987. — Т. 3. 1970–1987.
16. *Кальвокоресси П.* Мировая политика после 1945 года: В 2 кн.: Пер. с англ. — М., 2000.
17. *Киссинджер Г.* Дипломатия. — М., 1997.

18. *Клейменова Н. Е., Сидоров А. Ю.* Версальсько-Вашингтонская система международных отношений: проблемы международных отношений: проблемы становления и развития. 1918–1939. — М., 1995.
19. *Коптель О. А., Пархомчук О. С.* Міжнародні відносини ХХ століття. — К., 1999.
20. *Коптель О. А., Пархомчук О. С.* Міжнародні системи. Світова політика. — К., 2001.
21. *Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки): Підручник / В. А. Манжол та ін.* — К., 1999.
22. *Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980–2000 роки): Підручник / Л. Ф. Губерський, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський та ін.* — К., 2001.
23. *Наринский М. М.* СССР и “план Маршалла”. По материалам архива президента РФ // Новая и новейшая история. — 1993. — № 2.
24. *Нариси з історії дипломатії України / О. І. Голенко, Є. Є. Каменський, М. В. Кірсенко та ін.* — К., 2001.
25. *Политические процессы и конфликты 50–60-х годов в Восточной Европе.* — М., 1993.
26. *Системная история международных отношений в четырех томах. События и документы. 1918–2000 / Под ред. А. Д. Богатурова.* — М., 2000.
27. *Системная история международных отношений в четырех томах. События и документы. 1945–2003 / Под ред. А. Д. Богатурова.* — М., 2003.
28. *Советская внешняя политика. 1917–1945. Поиск новых подходов.* — М., 1992.
29. *Современные международные отношения: Учебник / Под ред. А. В. Торкунова.* — М., 2000.
30. *Уткин А. И.* Дипломатия Вудро Вильсона. — М., 1989.
31. *Хижняк І. А.* Міжнародний вимір сучасної глобалістики // Дослідження світової політики: Зб. наук. пр. Вип. 29 / Відп. ред. Є. Є. Каменський. — К.: Ін-т світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2004. — С. 28–45.
32. *Черчилль У.* Вторая мировая война: В 3 кн. — М., 1991.

33. *Шергін С. О.* Відповідальність лідерів і доля аутсайдерів. Гострі колізії сучасної міжнародної системи в умовах глобалізації // Політика і час. — 2006. — № 7–8. — С. 49–61.
34. *Ширер У.* Взлет и падение третьего рейха: В 2 т.: Пер. с англ. — М., 1991.

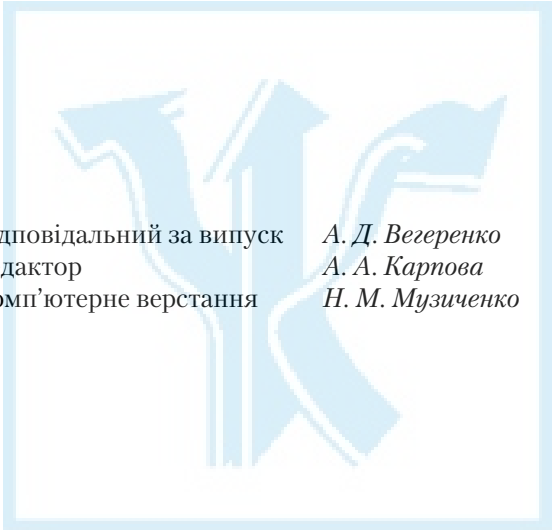
Додаткова

35. *Лукашевич В. М.* Глобалистика: Учеб. пособие. — Львов, 2004.
36. *Мировая* политика и международные отношения: Учеб. пособие / Под ред. С. А. Ланцова, В. А. Ачкасова. — СПб., 2005.
37. *Мировая* политика: теория, методология, прикладной анализ / Отв. ред. А. А. Кокошин, А. Д. Богатуров. — М., 2005.
38. *Сенченко М. І.* Латентні структури світової політики. Нариси з конспірології. — К., 2003.
39. *Хонин В. Н.* Теория международных отношений. Часть общая. — К., 2005.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Історія міжнародних відносин”	4
Список літератури	35

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>А. А. Карпова</i>
Комп'ютерне верстання	<i>Н. М. Музиченко</i>

МАУП

Зам. № ВКЦ-3001

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП